

Taistelu Leivästä Laatokalla

Pieni kuvaus kalastajaelämästä.

Yhteiskunnan parempiosaiset, joidenka elämä on kuin kukkaistarhassa tanssimista, eivät ilonpitonsa lomassakaan joudu kiinnittämään huomiotansa siihen ankaraan elämänkampppailuun, jota raatajaluokan jäsenet päivästä toiseen käyvät. Ne kärsimyksien synnyttämät nyhkytykset, jotka useissa työläiskodeissa ovat jokapäiväisiä, eivät kuulu rikkaiden ilopöytien ääreen eikä näissä ylellisyydessä uivissa piireissä senvuoksi tiedetä, mitä on taistelu elämästä. Tästä osaltaan johtuu, että rikkaiden luokkien jäsenet suhtautuvat kylmästi kaikkiin työläisten olo-tilan parantamista tarkoittaviin pyrkimyksiin ja vastaavat niihin tavallisesti työläisiä moittimalla. Näin on asia kaikkiin työläisiin nähden, mutta erikoisemmin ovat yhteiskunnan kolhimista saaneet kestää ammattikalastajat, joidenka elämäntaistelu on ehkä ankarampaa kuin minkään muun ammattikunnan.

Uhkaavalla myrskysäälläkin on kalastajan uskallettava ulapalle, sillä laineista leipänsä etsijä ei aina voi odottaa tuulen tyyntymistä, koska puute, joka painaa kalastajaperhettä, pakottaa ponnistelemaan pahimmallakin säällä. Aallokko ei ammattikalastajaa pahasti peloitakaan, eikä hän säikähdä sitäkään, vaikka hänet jääkylmät laineet liioittelevat, sillä kalastaja on kaikkeen tähän tottunut ja elämänkampppailussa niin karautunut, että kykenee taistelemaan sekä tuulta että purevaa pakkasta vastaan. Toisinaan kuitenkin saavat luonnonvoimat kalastajista yliotteen. Pahimmassa tapauksessa painaa aallokko heidät alensa tai pakottaa etsimään turvapaikkaa autiolta saarelta, jossa joutuvat rajuilmassa tai pakkasessa tuntimäärin vilussa värjöttämään. Aavalla ulapallakin voivat kalastajat joutua luonnonvoimain vangiksi ja kokemaan sellaisia kärsimyksiä, joidenka kovuutta ei kuivalta maalta elatuksensa etsijät kykene kuvittelemaankaan.

Tällaiseen tilanteeseen joutuivat noin viisi vuotta sitten Laatokan kalastajat, jotka eräänä joulukuun myrskyisenä aamuna läksivät laatokan laineilta leipäänsä etsimään. Matkalle lähdettäessä kävi ankara aallokko, joka rajusti viskeli venettä ja kasteli kalastajat. Myrskyn ja kylmän veden kosketukseen tottuneet miehet eivät kuitenkaan epäilleet yrittäessään eteenpäin, sillä olivathan he aikaisemmin samanlaisella säällä Laatokasta kalaja ylös ottaneet, ja sitäpaitsi kalastajat olivat vakuutettuja siitä, että muutaman tunnin kuluttua tuuli tyyntyy ja Laatokka rauhoittuu. Ennustus

osottautuikin oikeaksi, sillä kalastajien päästyä pyydyksilleen oli aallokko alentunut ja hetken kulluttua Laatokan pinta tasaantui kokonaan. Mutta tuulen tyyntyessä kiristyi pakkanen ja Laatokan pinnalle alkoi ilmestyä jääpeite, jonka kalastajat käsittivät myrskyä pahemmaksi ja päättivät senvuoksi kiirehtiä rantaa kohti.

Kaikin voimin ponnistellen yrittivät kalastajat kotiin päin hyyhmäisessä vedessä, kunnes viimein, noin kahden kilometrin päässä rannasta, kävi taistelu luontoa vastaan mahdottomaksi. Pakkasen kiristyessä muuttui vesi sakeaksi hyyhmäksi, johonka vene jäättyi kiinni, eivätkä kalastajat voineet muuta kuin todeta olevansa tuomitut paleltumaan kuoliaaksi, jos eivät saa apua. Koko päivän saivat kalastajat olla vangittuina veneessään jäätävissä 25:n asteen pakkasessa. Synkkä tunne valtasi voimakkaat miehet, jotka uupuneina eivät enää edes keskustelleet, vaan äänettöminä odottivat elämänsä loppua ja ajattelivat puolisoitaan sekä pienokaisiaan, joita odottaa kova kohtalo isän poistuttua elämästä.

Mutta illan hämärässä miesten mieli kirkastuu. Laatokkaan jäätyneet kalastajat huomaavat, että heitä lähestyy suurempi vene, jolla kolme miestä saapuu pelastamaan hätään joutuneita. Apun tuleva vene lähestyy hitaasti, mutta viimein se pysähtyy edessään olevaan paksun jääsohon reunaan, noin 50 metrin etäisyyteen jäihin hyytyneistä kalastajista. Pelastajat, jotka myös ovat kalastajia, ponnistelevat parhaansa mukaan päästäkseen hädässä olevien tovereidensa veneen viereen, jotta

nämä voisivat siirtyä pelastusveneeseen, mutta tulksettua. Jäiden vangiksi joutuneiden kalastajien mieli muuttuu jälleen mustaksi, sillä näyttää siltä, että heillä ei ole mitään mahdollisuutta pelastautua tovereidensa veneeseen, ja lisäksi herää heissä ajatus, että jospa apuun rientänytkin venekunta joutuu jäiden vangiksi.

Kokonaan eivät miehet kuitenkaan menetä toivoansa, vaan ajattelevat, että ehkä uimalla pääsisi pelastusveneeseen ja sillä lisätyillä voimilla rantaan? Tämä ajatus kauhistuttaa itse ehdotta- jaakin, sillä heittäytyminen jäähyhmään 25:n asteen pakkasessa voi merkitä kuolemaa. Mutta koska ei muuta pelastusta näyttänyt olevan, päättivät miehet uimalla yrittää tovereidensa veneeseen, johonka he viimeiset voimansa ponnistettuaan onnistuivatkin pääsemään. Miltä tuntui uiminen pakkasessa hyymässä joulukuun jäätävässä pakkasessa, sitä tuskin kykenee sanoen kuvaamaan, sillä se on niin kauheata leikkiä, johonka voi antautua vain kovaluontoinen ihminen silloin, kun tietää edessään olevan varman kuoleman, jos ei yritä.

Tämä kylmä kylpy ei kuitenkaan vielä ollut koettelemusten kovin kohta. Kun oli kuljettu eteenpäin noin 200 metriä, hyytyi tämäkin vene jäihin, josta vankeudesta ei äärimmäisilläkään ponnistuksilla kyetty irtautumaan. Kaikki kuusi miestä olivat nyt Laatokan vankeina, joista varsinkin jäähyymässä uineiden kohtalo tuntui toivottomalta, sillä eihän voinut odottaa, että voimansa miltei loppuun uuvuttaneet, pintaan asti jäätyneet miehet voivat pitkää aikaa kestää 25:n asteen pakkasessa. Tuntui luonnolliselta, että he ainakin saavat tappavan taudin, jos eivät jo jäähän murtautuneessa veneessä palellu kuoliaaksi. Mutta vaikka näistä kovakohtaloisista kalastajista itsestään tuntui siltä, että he ovat tuomitut kuolemaan, eivät he vielä kään antautuneet, vaan koettivat estää itseään jäätymästä hakkaamalla käsiään kylkiinsä ja hyppelemällä veneessään. Tätä tehdessään he toivoivat, että joku suurempi alus sattuisi heidät huomamaan. Kului tunti toisensa jälkeen eikä pelastusta näkynyt missään. Viimeinen pelastuksen toivo oli se, että jää vahvistuisi miehen kantavaksi, jotta voisivat kävelemällä yrittää rantaan. Tätä saivat miehet odottaa kokonaisen yön, joka tuntui iäisy-deltä, mutta kuitenkin he kestivät. Aamuun mennessä oli Laatokan jääpeite käynyt niin vahvaksi, että se kesti kävellä. Nääntyneet ja kylmästä kangistuneet kalastajat jättivät jäihin juurtuneen veneensä ja alkoivat jäätä pitkin laahustaa kohti

kotirantaa, johonka saavuttuaan he kaikki olivat melkein tiedottomassa tilassa.

Näin äärimmäisen ankaraa saattaa olla taistelu leivästä Laatokalla. Joskaan eivät kalastajat usein joudu niin tavattomia kamppailuja kokemaan kuin edellä mainitut kovan kohtalon miehet, niin joka tapauksessa on yleensäkin kalastajain elämäntaistelu tukalaa, sillä heitä murjoo sekä luonto että yhteiskunta. Varsinkin juuri Laatokan kalastajat saavat kokea monenlaisia vaikeuksia, sillä paitsi edellämainitunlaisia koettelemuksia, saavat he lisäksi kestää myös poliittista painostusta.

Laatokan kalastajain elämänehtona on, että heille annetaan oikeus harjoittaa ammattiaan Neuvostoliiton aluevesillä. Tällainen oikeus suomalaisille ammattikalastajille taataan Suomen ja Neuvosto-Venäjän välisellä sopimuksella, mutta se, heille tämä oikeus annetaan, riippuu suuresta määrin tästä kysymystä valvovista suomalaisista viranomaisista, jotka pyrkivät oikeutta mittaamaan poliittisilla punnuksilla. Vaikkakaan tämä ammatti ei ole kadettava, yritetään sen harjoittaminen estää sellaisilta, joita ei pidetä poliittisesti luotettavina, ja täten estää elatuksensa etsiminen valtiolieliselta, vastustajalta. Tällätavoin tehtiin m. m. edellä mainitulle, kovia kokeneelle Juho Hinkkaselle viime keväänä, jolloin hänen anomuksensa saada tämä oikeus hylättiin siitä syystä, että hän on sosialidemokraatti, jonka päästäminen Neuvosto-Venäjän aluevesille on "vaarallista." Tämä vainopäätös saatiin sittemmin suurin vaivoin ja uhrauksin peruutetuksi ja Hinkkaselle sekä hänen kohtalotovereilleen hankituksi oikeus vaivalloisen elämän jatkamiseen, mutta kärsimysten kuormaa tälläkin vainotoimeenpiteellä näille kovan kohtalon miehille lisättiin.

Tällaiset vastukset voivat myrkyttää parhaimman miehen mielen ja johtaa etsimään elustaan alhaisillakin keinoilla. Edellä mainitut kalastajat eivät kyllä ole turmiotielle taipuneet, mutta useat muut ovat antautuneet salakuljettajain surulliseen ammattiin, jonka harjoittajia yleinen mielipide halveksuu ja laki rankaisee. Mutta, vaikka väkijuomien salakuljetus on sekä siveellisesti että laillisesti tuomittava, niin sittenkin, jos tarkastelee asiaa edellä kuvattua taustaa vasten, joutuu tekemään itsellensä kysymyksen, että eiköhän niitä puutteen painamia ja kärsimysten katkeroitettamia kalastajia, jotka ovat eksyneet pahan palvelukseen, tuomita liian ankarasti?